

Wstęp

Prezentowana książka jest drugim tomem serii wydawniczej „Niezlomni”, w ramach której Instytut Pamięci Narodowej będzie prezentował sylwetki osób – duchownych i świeckich, które w sposób zdecydowany opierały się działaniom komunistycznej dyktatury.

Poszczególne tomy zawierać będą materiał źródłowy, wytworzony w przeważającej części przez funkcjonariuszy komunistycznego aparatu represji, a ukazujący różnicowane metody i środki jego działania. Poprzez źródła pokazane zostaną zarówno rzeczowe i osobowe środki pracy operacyjnej, jej metody: inwigilacja, rozpracowanie, kombinacja, inspiracja, dezinformacja czy dezintegracja, jak i formy, czyli sprawy profilaktyczne, aktywnego zainteresowania operacyjnego (rozpracowania) czy specyficzne modele inwigilacji, jakimi wobec osób duchownych były Teczki Ewidencji Operacyjnej Księży. Dokumentacja bezpieczeństwa uzupełniona zostanie o dokumenty wytwarzane przez administrację państwową, bądź instytucje kościelne – w których odzwierciedlona została niezłomna postawa opisywanych osób.

W ramach serii prezentowane będą postacie jednoznaczne, niewdające się w żadną formę dialogu z funkcjonariuszami bezpieczeństwa czy komunistycznego państwa, a także osoby o różnej filozofii życiowej i temperamencie, co pozwoli ukazać różnicowane metody oporu antykomunistycznego.

W tomie pierwszym *Nigdy przeciw Bogu. Komunistyczna bezpieka wobec biskupów polskich* (Kraków – Warszawa 2007)¹ zamieszczono wprowadzenie obejmujące podstawowe informacje związane z represjami wobec Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1944–1990 oraz z metodami, środkami i formami pracy operacyjnej UB-SB. Ukazano w nim zmiany w polityce wyznaniowej realizowanej przez władzę komunistyczną oraz zwrócono uwagę na różnicowany charakter prób oddziaływania na duchowieństwo i Kościół instytucjonalny.

¹ W tomie tym zaprezentowane zostały sylwetki dwóch ordynariuszów: kard. Henryka Gulbinowicza – z archidiecezji wrocławskiej i abp. Ignacego Tokarczuka – z archidiecezji przemyskiej oraz dwóch biskupów pomocniczych: bp. Juliusza Bieńka – z diecezji katowickiej i bp. Jana Pietraszki – z archidiecezji krakowskiej.

W niniejszym, drugim tomie serii, zaprezentowane zostały sylwetki ordynariusza archidiecezji krakowskiej kard. Adama Stefana Sapiehy oraz biskupów pomocniczych: bp. Pawła Latuska z diecezji opolskiej, bp. Franciszka Musiela z diecezji częstochowskiej oraz bp. Edwarda Frankowskiego z diecezji sandomierskiej. O układzie książki zadecydowała data uzyskania przez bohaterów tomu sakry biskupiej.

W założeniu redaktorów tomu poszczególne części mają stanowić odrębną całość, prezentującą wstęp biograficzny, materiał źródłowy, aneks z informacjami dotyczącymi przebiegu służby funkcjonariuszy zaangażowanych w działania przeciwko prezentowanej w dokumentach osobie oraz bibliografię. Przyjęto przy tym regułę niepowtarzania w aneksach not o funkcjonariuszach, które umieszczono we wcześniejszym tomie.

Celem przybliżenia sylwetek bohaterów niniejszej publikacji zamieszczono ich fotografie. Zaprezentowano również zdjęcia funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa, którzy ich inwigilowali i represjonowali. Pozwala to na zdjęcie zasłony anonimowości z aparatu represji i ukazanie jednostkowej odpowiedzialności konkretnych osób za działania prowadzone przez komunistyczną bezpiekę.

Informacje biograficzne o występujących w dokumentach osobach zostały zaprezentowane tylko raz – w miejscu, w którym dana osoba pojawia się w tekście po raz pierwszy.

W prezentowanych dokumentach, tak jak w innych edycjach źródłowych IPN, uwspółcześniono interpunkcję i ujednolicono skróty bez zaznaczania tego w tekście. Uwspółcześniono także pisownię, zaznaczając te zmiany. Opuszczenia w tekście źródłowym zaznaczono klamrami [...].

Autorzy poszczególnych części i redaktorzy tomu pragną podziękować wszystkim osobom, które swą pomocą przyczyniły się do wydania niniejszej publikacji.

ks. Józef Marecki, Filip Musiał